

Televizní výuka na FAMU v první polovině 60. let

Zahájení vysílání Československé televize 1. května 1953 představovalo důležitý milník ve vývoji médií v Československu. Krátce po zahájení televizního vysílání začali zástupci Ústředního televizního studia vyjednávat i s Akademií múzických umění v Praze, která se měla nově zaměřit i na výchovu pro účely televize. Již v roce 1954 do televize nastoupili absolventi DAMU a FAMU, kteří se podíleli na rozvoji rané televizní tvorby.¹⁾ V následujících letech rychle rostl počet majitelů televizorů a výrazně se zlepšovala kvalita přenosu. Na konci roku 1955 začalo vysílat studio v Ostravě, v roce 1956 vzniklo studio v Bratislavě, v roce 1961 v Brně a 1962 v Košicích.²⁾ V roce 1959 se Československá televize (předtím do roku 1957 fungovala v rámci Československého rozhlasu, poté podléhala Československému výboru pro rozhlas a televizi) stala samostatnou organizací podřízenou vládě.³⁾ Rostoucí vliv televize vedl AMU k tomu, aby vycházela novému

médiu vstříc a vychovávala své studenty pro práci v televizi. Televize zároveň představovala výrazné odbytiště pro absolventy AMU, kterých každoročně přibývalo.

Především v počátcích byla televizní tvorba ve velké míře odkázána na spolupráci s Československým filmem (ČSF), od kterého si půjčovala personál (osvětlovači, zvukaři, pracovníci studií) i prostory.⁴⁾ Zde se přirozeně otevíral prostor pro čerstvé absolventy FAMU, aby zaujali jejich pozici. Než se však podařilo obsadit dostatečně všechny posty, tvořil většinu televizních zaměstnanců personál z ČSF, což nevyhnutelně vedlo k řadě sporů ohledně vyplácení platů, přesčasů atd.⁵⁾ Studenti z AMU do televize přicházeli jen pozvolna, což souviselo nejen s počtem absolventů,⁶⁾ ale také s jistou nevolí mladých pracovat v televizi, kterou nepovažovali za dostatečně umělecké prostředí. Ještě 13 let po zahájení televizního vysílání Umělecká rada (dále jen UR)

-
- 1) Martin Štoll, I. 5. 1953. *Zahájení televizního vysílání. Zrození televizního národa*. Praha: Havran 2011, s. 143.
 - 2) Barbara Köplová a kolektiv, *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas – Televize – Mediální právo*. Praha: Karolinum 2003, s. 200, 202, 214, 216.
 - 3) Barbara Köplová a kolektiv, c. d., s. 204, 205, 210.
 - 4) Šimon Bauer, *Televize jako prostředek subvencování kinematografie. Vývoj smluvního rámce Československé televize a Československého státního filmu z hlediska distribučních vztahů v letech 1953–1960*. In: Pavel Skopal (ed.), *Naplánovaná kinematografie. Český filmový průmysl 1945–1960*. Praha: Academia 2012, s. 468–527 (zvláště 481–482).
 - 5) Šimon Bauer, c. d., s. 468–527 (zvláště 483).
 - 6) V roce 1956 absolvovalo FAMU celkem 31 studentů, v roce 1958 28 a v roce 1960 také 28. Archiv AMU, fond FAMU, karton 87, Promoce — seznamy absolventů, 1956, 1958, 1960 (provizorně uspořádáno).

AMU konstatovala, že studenti FAMU by raději pracovali ve filmu a své uplatnění v televizi berou pouze jako nouzové řešení.⁷⁾

Někteří studenti a pedagogové ale zároveň už v 50. letech vnímali vztah televize a filmu jako zajímavý problém, což se nejvýrazněji projevilo u posluchačů produkce. Zřejmě to bylo dáno specifickým přístupem budoucích produkčních k filmu, který nechápali jen jako uměleckou sebe-realizaci, ale také jako produkt, který musí být vytvořen, nabídnut a zkonsumován. Mnozí z nich ostatně potom zamířili právě do televize a v pozdější době zase opačným směrem, jako například i v edici zmiňovaný Jan Vrabec⁸⁾ a mnozí další. Vznikající vazby mezi ČST a FAMU potvrzuje například členství televizního ředitele Karla Kohouta⁹⁾ v UR FAMU.¹⁰⁾ Téměř od počátku televizního vysílání proto můžeme na FAMU sledovat diskuse o vztahu filmu a televize a jejich úkolech do budoucna. Diskuse o skladbě televizního programu, o hospodářském využití televize i o jejich

technických a estetických stránkách měla nepochybně vliv na budoucí zaměstnance ČST.¹¹⁾

Spory ČST s ČSF o distribuci filmů, jež vedly na přelomu 50. a 60. let k intenzivnější práci na vlastní televizní tvorbě, později vyústily ve vznik řady televizních seriálů a televizních filmů.¹²⁾ Za zmínku stojí malé televizní komedie klasika českého filmu Martina Friče,¹³⁾ které si získaly i mezinárodní uznání (například komedie NÁMLUVY nebo MEDVĚD).¹⁴⁾ Důraz na vlastní televizní tvorbu mohl přilákat další mladé absolventy FAMU. Vedení školy zdůrazňovalo, že televize nabízí uplatnění absolventům všech fakult AMU. Nejčastěji se však stávalo, že zaměstnanci televize projeví zájem o studium na FAMU.¹⁵⁾

Přelom 50. a 60. let se nesl ve znamení reorganizačních změn. Vedení FAMU ve svých plánech akcentovalo nejen povinnou účast studentů na brigádách v zemědělství, ale zdůrazňovalo také nutnost spolupráce s ČSF a ČST. Nezbytnou praxí ve filmu a v televizi se měli studenti FAMU

7) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Zápisy z Umělecké rady AMU, 14. 11. 1966, (neuspořádáno).

8) Jan Vrabec (1933). V roce 1956 obhájil diplomovou práci na téma Základy televizního programu a využití televize v ostatních oborech národního hospodářství. Zájem o televizní problematiku mu otevřel cestu do televize, kde se posléze uplatnil na různých pozicích. Ve sledované době byl vedoucím výroby a realizace v Ústředním televizním studiu Praha. Odborným asistentem na katedře produkce FAMU se stal 1. dubna 1964. V letech 1983–1990 vedl Katedru řízení, organizace a umělecké tvorby. Stal se i docentem (1984) a profesorem (1990). Archiv AMU, fond FAMU, karton 87, Promoce — seznamy absolventů, 1956, (provizorně uspořádáno).

9) Karel Kohout (1913–1991) — Působil na různých pozicích v Československém filmu a Československé televizi. Byl programovým ředitelem televize v letech 1953–1958 a na dalších vedoucích funkcích v ČST v letech 1963–1972. V letech 1971–1979 odborný asistent na FAMU, z toho v letech 1976–1978 provizorně vedl katedru filmové a televizní produkce.

10) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Zápisy z Umělecké rady AMU, 1956, (přiložený zápis UR FAMU z 8. 11. 1956), (neuspořádáno).

11) Například již v roce 1955 vypracovala studentka filmové produkce Eva Hozová diplomovou práci na téma Film a televize, ve které se pokusila na základě vlastních zkušeností práce v televizi a studia literatury srovnat filmovou a televizní práci. Diplomovou práci recenzoval Karel Kohout, který upozornil především na to, že televize je stále ve zkušebním období a snaží se nalézt svou tvář. Předmětem úvah o televizi byly mimo jiné technické a estetické otázky provozu televize a její budoucí rozvoj, přičemž K. Kohout na rozdíl od studentky považoval za žádoucí, aby se střih a obraz kvalitativně vyrovnaly filmu. Archiv AMU, fond FAMU, k. 58, Zápisy o SZZk — Eva Hozová, (provizorně uspořádáno).

12) Šimon Bauer, c. d., s. 468–527 (zvláště 522–523).

13) Martin Frič (1902–1968) — významný filmový režisér. Prošel celou řadou zaměstnání u filmu a vysokou úroveň svých snímků držel od konce 20. až do 60. let 20. století.

14) Valter Feldstein, *Televize včera, dnes a zítra. Studie k některým otázkám teorie, estetiky a historie televize se zřetelom k jejímu společenskému významu a poslání*. Praha: Orbis 1964, s. 96–97.

15) Archiv AMU, fond Sbírka rozhovorů. Rozhovor s Drahomírou Vihanovou vedl Miloslav Novák, 12. 12. 2014.

prakticky seznámit s prací, které se budou po absolvování věnovat.¹⁶⁾ V reakci na usnesení došlo už v květnu 1959 k zavedení některých nových předmětů s tematikou televize. Nejvýrazněji se tato tendence projevila na oboru produkce, pro který se od akademického roku 1959/1960 zaváděly předměty Organizace televizní výroby, Televizní provoz a Vysílání a programování televize. Další obory rozšiřovaly názvy některých předmětů o slůvko „televizní“, například filmová a televizní architektura.¹⁷⁾ V roce 1960 se škola oficiálně přejmenovala na Fakultu filmovou a televizní (zkratka FAMU),¹⁸⁾ přestože přívlastek televizní se občas v pramenech objevoval i v roce 1959 a v následujícím roce ještě někde chyběl. Slůvko „televizní“ brzy figurovalo i v názvech kateder (například katedra filmového a televizního obrazu) a v plánech se více či méně počítalo s aktivní přípravou pro případnou práci v televizi. Nejdále šel vedle produkce obor dramaturgie, na kterém se měli studenti učit psát námět na televizní hru a podrobně se seznamovat s televizními specifiky.¹⁹⁾ Rychlá reakce dramaturgů není příliš překvapivá, uvážíme-li, že ostatní obory na FAMU byly mnohem více závislé na technickém zázemí, a nemohly proto tak rychle přizpůsobovat výuku novým trendům.

Jedním z výsledků vysokoškolské reorganizace v roce 1959 bylo zrušení několika vysokých škol, mezi nimi Vysoké školy ruského jazyka a literatury v Praze sídlící v paláci Lažanských. FAMU, do té doby spíše rozptýlená po centru Prahy, se do paláce Lažanských záhy přestěhovala a sídlí zde

dodnes. Podržela si ale i další budovy. Uvolněné prostory v Klimentské ulici fakulta později využila pro dlouho plánované Studio FAMU, které bylo výnosem ministerstva školství a kultury zřízeno k 1. prosinci 1961. Studio mělo zajišťovat praktická cvičení studentů FAMU. Již od počátku se přitom počítalo nejen s natáčením studijních umělecko-výzkumných filmů, ale také s vytvářením studijních televizních pořadů pro potřeby Československé televize, s níž mělo studio popřípadě spolupracovat.²⁰⁾

Vztah ČST s AMU upravovala smlouva z roku 1962, která je připomenuta i v této edici. Ve smlouvě se kladl velký důraz zejména na spolupráci FAMU s pražským studiem ČST v oblasti praktických cvičení. V souvislosti s tím zaslal tehdejší ředitel televize Adolf Hradecký²¹⁾ připomínky k učebním plánům, jimž se katedry již v akademickém roce 1962/1963 snažily přizpůsobovat. Zároveň se studenti ve větší míře účastnili praxí v ČST.²²⁾

Tím ovšem debaty o vztahu televize a AMU zdaleka nekončily. Na konci roku 1963 schválila Umělecká rada AMU usnesení vybudovat Televizní studio mládeže (TSM), které mělo posílit „sepětí práce všech fakult“ na „společensky, kulturně a umělecky závažném prostředku, jímž je a bude televize“.²³⁾ Byla jmenována Komise pro přípravu Televizního studia mládeže, která měla do konce ledna 1964 předložit návrh na jeho zřízení. Komise pod vedením Valtra Feldsteina²⁴⁾ sdružovala zástupce všech fakult (DAMU, FAMU, HAMU), jednala i s dalšími vysokými školami

16) Archiv AMU, fond FAMU, k. 1, Návrh na přestavbu FAMU, 1960, (provizorně uspořádáno).

17) Archiv AMU, fond FAMU, k. 4, UR FAMU 1959/1960, 15. 5. 1959, (provizorně uspořádáno).

18) Archiv AMU, fond FAMU, k. 4, UR FAMU 1964/65, 1. 2. 1965, (provizorně uspořádáno).

19) Archiv AMU, fond FAMU, k. 1, Návrh na přestavbu FAMU, 1960, (provizorně uspořádáno).

20) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Fakulty-FAMU, Televizní studio mládeže, Statut Studia filmové a televizní fakulty AMU v Praze (1961), (neuspořádáno).

21) Adolf Hradecký (1923–2004) — novinář, v letech 1959–1963 ředitel ČST, poté ústřední tajemník Svazu československých spisovatelů.

22) Archiv AMU, fond FAMU, k. 4, UR FAMU 1961/1962, 27. 6. 1962, (provizorně uspořádáno).

23) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Fakulty-FAMU, Televizní studio mládeže, Výňatek z Plánu práce Umělecké rady AMU ve školním roce 1963/1964.

24) Valter Feldstein (1911–1970) — překladatel z němčiny, rozhlasový a televizní pracovník. V letech 1945–1950 tajemník ÚRO, 1951–1953 šéf odboru umění na ministerstvu školství, 1953–1957 v Československém rozhlasu

(ČVUT, ION KU) a vypracovala pak návrh, v němž přiznávala velké pravomoci studentům. Studio mělo vysílat veřejně ve spolupráci s ČST, zpočátku jen párkrát za měsíc v méně frekventovaných hodinách, například dopoledne. Počítalo se se zřízením přípravného výboru (stávající komise doplněná o zástupce dalších uměleckých škol), který by materiálně a organizačně zajistil vznik pracoviště. Následovalo by ustavení Poradního sboru, který by studio ideově a organizačně řídil a posléze by se proměnil v jeho Programovou radu. Jejím členy by byli studenti vyšších ročníků a pedagogové, přičemž by zde měly zastoupení všechny zúčastněné vysoké školy i ČST. Komise předpokládala zahájení vysílání již v září 1964.²⁵⁾

V dubnu byl jmenován přípravný výbor opět pod vedením Feldsteina. Mezitím kolegium děkana FAMU navrhlo do Přípravného výboru

Ludvíka Barana,²⁶⁾ Františka Filipa,²⁷⁾ Miroslava Dufka,²⁸⁾ Vlastimila Vávru²⁹⁾ a Helenu Vokálovou.³⁰⁾

Zřízení studia vypadalo nadějně, a proto o něm rektor A. M. Brousil³¹⁾ a předseda celozávodního výboru KSC na AMU Miloslav Chlupáč³²⁾ poskytl rozhovor časopisu *Kulturní tvorba*. Předpokládali spolupráci vysokých škol, kromě AMU například ČVUT. Zároveň připomněli, že vznik studia je potřeba chápat jako součást přestavby AMU.³³⁾ Očekávalo se, že se vysokoškolská mládež na takovém projektu mnohem více naučí a za pomoci televize se bude moci vyjadřovat k otázkám vysokých škol. Chlupáč zároveň zmínil, že AMU zatím své vlastní technické televizní vybavení nemá.³⁴⁾

Rozhovor zaujal Gustava Tauše,³⁵⁾ vyučujícího na Střední průmyslové škole spojovací techniky

jako náměstek a vedoucí literárně-dramatického vysílání, od 1957 náměstek ředitele Československé televize pro věci programové. Na FAMU nastoupil 1. října 1963 jako zástupce docenta. V roce 1964 mu vyšla kniha *Televize včera, dnes a zítra*. V roce 1968 jmenován docentem filmové a televizní vědy na FAMU (habilitace 1967), tento obor byl však v roce 1969 převeden na FF UK v Praze.

- 25) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Fakulty-FAMU, Televizní studio mládeže, předběžný návrh (5. 2. 1964), (neuspořádáno).
- 26) Ludvík Baran (1920–2011) — kameraman. V roce 1951 absolvoval FAMU a poté zde zůstal jako odborný asistent, v roce 1978 se stal profesorem. Zároveň v letech 1961–1968 působil v ČST. Proděkan FAMU v letech 1967–1973 a 1976–1980, vedoucí katedry režie 1971–1972.
- 27) František Filip (1930) — filmový a televizní režisér. Tvůrce řady populárních televizních inscenací, seriálů a pořadů. Do ČST nastoupil již v roce 1954 během studií a působil zde prakticky celý život. Na FAMU začal pedagogicky působit od roku 1964. Soustředil se na výuku televizní režie.
- 28) Miroslav Dufek (1929) — střiháč. Od roku 1964 působil na FAMU jako odborný instruktor pro obor střihové skladby v televizi.
- 29) Vlastimil Vávra (1929–1990) absolvoval FAMU v roce 1954. Poté zamířil do Československé televize, kde působil v letech 1955–1969 jako režisér. V době politického uvolnění natočil například dokument o Janu Masarykovi. Ve funkci odborného asistenta katedry dokumentární tvorby FAMU byl zaměstnán od 1. října 1964 do 30. září 1971, kdy s ním byl rozvázán pracovní poměr. Krátce se na FAMU vrátil ještě v roce 1990.
- 30) Helena Vokálová, provdaná Slavíková (1942). Ve sledované době studentka posledního ročníku dramaturgie, po absolvování FAMU se stala dramaturgyní Československé, posléze České televize.
- 31) Antonín Martin Brousil (1907–1986) — filmový kritik, teoretik a spoluzakladatel FAMU. V letech 1949–1970 rektor AMU.
- 32) Miloslav Chlupáč (1928) — zabýval se propagandou a vědeckým komunismem. V letech 1956–1961 referent Ministerstva školství a kultury. Od roku 1961 působil na ÚML AMU. V letech 1965–1967 pracovník ÚV KSČ. V letech 1970–1990 vedoucí ÚML AMU, v období 1972–1990 byl prorektorem AMU, v roce 1978 se stal profesorem vědeckého komunismu.
- 33) Přestavba zde byla myšlena jako změna způsobu výuky a organizace školy. Souvisel s tím například vznik nových kateder v první polovině 60. let.
- 34) Miroslav Gottlieb – Dušan Havlíček (vedli rozhovor), Studio pro život. *Kulturní tvorba* 2, 1964, č. 21, s. 6.
- 35) Gustav Tauš (1936) — technik. Pracoval mimo jiné v rozhlasu a v televizi, na FAMU působil v letech 1964–1979 jako odborný asistent a posléze jako odborný konzultant.

(SPŠST) v Praze 1 v Panské ulici. V květnu 1964 zaslal rektorovi dopis, v němž ho informoval o úspěších v oblasti televizního přenosu, kterých se svými středoškolskými studenty docílil. Sami si sestrojili kamery, snímací a další zařízení a již v červnu 1963 uskutečnili několik přímých přenosů z obhajob diplomových prací. Informoval o tom tehdy i denní tisk. Po roční práci a zlepšování hodlali nová zařízení vyzkoušet v červnu 1964 opět přenosem z obhajob. Není jasné, jestli to byla pro vedení AMU novinka, nebo jestli o tom již tehdy věděli. Každopádně však SPŠST nabídlo AMU techniku pro účely plánovaného Televizního studia mládeže.³⁶⁾ Již v létě byl Gustav Tauš přijat do krátkodobého pracovního poměru pro televizní cvičení posluchačů katedry režie a televizního obrazu a v následujících letech výrazně spolupracoval na budování TSM, později se stal dokonce odborným asistentem FAMU.

Ještě před publikováním rozhovoru v *Kulturní tvorbě* se však situace začala komplikovat. Jednotlivé katedry FAMU, přestože zřízení TSM vítaly, předložily řadu připomínek a žádaly zpřesnění návrhu. František Daniel³⁷⁾ z katedry dramaturgie například poznamenal, že „TSM se podobá dítěti v inkubátoru.“ Kromě toho katedra dramaturgie odmítala přenechat tak velikou odpovědnost posluchačům. S tím souhlasila i katedra režie, podle které by vysílání odvádělo posluchače od studia. Nejistota panovala ohledně příslušného technického vybavení studia a zůstávala otevřená otázka, kde by studium mělo sídlit. Objevily se hlasy, že by se k tomu neměly používat prostory Roxy,³⁸⁾ budovy v Klimentské ani paláce Lažanských. Ka-

tedra kamery považovala zřízení TSM dokonce za rušivý prvek. Doporučila, aby byl nejprve řešen základní problém televizní výuky ve škole a teprve potom otázky TSM.³⁹⁾ Toho se ujala Komise pro televizní výuku opět pod vedením V. Feldsteina, která se v průběhu roku setkávala s představiteli jednotlivých kateder. Zpráva komise z tohoto jednání tvoří první část předkládané edice. Druhá část zachycuje Projednání zprávy Komise pro televizní výuku Uměleckou radou FAMU, která proběhla 1. února 1965. V diskusi lze sledovat nejen dobový postoj členů Umělecké rady FAMU k televizní výuce, ale i další otázky, které s touto výukou spojovali. Přestože zpráva i jednání samotné představuje jen dílčí posun ve vývoji televizní výuky, domnívám se, že některé zmínky o provedených nebo chystaných opatřeních jasně signalizují, jakým způsobem se jednotlivé katedry snažily svou výuku zkvalitnit. Zatímco zpráva informuje o stavu výuky a vytváří zdání určité jednoty, v diskusi se jasně ukazuje, že katedry měly různé zájmy reprezentované neméně zajímavými osobnostmi.

Zpráva zachycuje stav televizní výuky pět let po usnesení ÚV KSČ o těsném spojení školy se životem a společně s diskusí shrnuje názory některých členů umělecké rady na budoucí způsob výuky těsně před vznikem Televizního studia mládeže. TSM bylo nakonec otevřeno za pomoci Gustava Tauše v roce 1965 krátce po těchto předkládaných diskusích a za vydatné pomoci SPŠST v prostorách bývalého kina Roxy⁴⁰⁾ a v následujících letech sloužilo k výuce. Fungovalo jako televizní ateliér Studia FAMU. Je přitom zajímavé, že ve

36) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Fakulty-FAMU, Televizní studio mládeže, Dopis G. Tauše z 23. 5. 1964, (neuspořádáno).

37) František Daniel (1926–1996) — filmový scenárista. Jako pedagog působil na FAMU od roku 1954, od roku 1961 docent. V roce 1967 se stal děkanem, v roce 1969 emigroval do USA, kde působil jako filmový pedagog a organizátor.

38) Kino Roxy se nacházelo v Praze 1, v Dlouhé třídě. V roce 1951 bylo přestavěno na posluchárnu a výukový ateliér FAMU. V současnosti se zde nachází hudební klub Roxy. Miroslav Čvančara – Jaroslav Čvančara, *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Academia, Praha 2011, s. 48.

39) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Fakulty-FAMU, Televizní studio mládeže, Připomínky kateder FAMU k zřízení televizního studia mládeže (24. 4. 1964), (neuspořádáno).

40) Archiv AMU, fond Rektorát AMU, Zápis z Umělecké rady AMU, 14. 4. 1965, (neuspořádáno).

zprávě ani v diskusi se mu nikdo nevěnuje. Pravděpodobně to souviselo s tím, že Studio bylo pojímáno jako záležitost celé AMU, přestože ho nakonec využívali hlavně studenti FAMU. Na druhou stranu už nebylo pochyb o tom, že televizní ateliér vzniká, a nikdo asi neviděl důvod se o něm zmiňovat. Členové UR FAMU se naopak věnují dílčím problémům svých oborů a zvláště problematice dálkového studia. Diskuse o výchově pro televizní tvorbu pokračovaly i v druhé polovině 60. let. Rozšiřování televizní výuky jasně ukazovalo rostoucí význam televize a lze říci, že televizní výuka na FAMU ve svém důsledku vedla ke zkvalitnění televizní tvorby. Zároveň je třeba si uvědomit, že FAMU nutně potřebovala odbytíště pro své absolventy, aby obhájila svoji existenci i do budoucna, a televizní médium představovalo přesně to místo, kde se mohla většina absolventů uplatnit.

Ediční poznámka:

Předkládanou edici dokumentů tvoří materiál O současném stavu výuky televize na FAMU (Podkladový materiál pro jednání Umělecké rady FAMU) a Zápis ze zasedání Umělecké rady FAMU dne 1. února 1965. Podkladový materiál stejně jako zápis ze zasedání UR jsou uloženy v archivu AMU, fond FAMU ve svazku Umělecké rady FAMU za akademický rok 1964/1965, kde jsou provizorně uspořádány v kartonu č. 4. Ediční úprava vychází z metodických doporučení z publikace Ivana Šťovíčka *Ediční teorie a metodika*.⁴¹⁾ Na několika místech byly upraveny evidentní tiskové chyby, které by ztěžovaly četbu. Některé obecně známé zkratky (například doc. prof. Dr. nebo ing.) nejsou v zájmu lepší čtivosti rozepisovány a jsou vysvětleny v seznamu zkratek na konci tohoto příspěvku.

Jiří Šoukal

41) Ivan Šťovíček, *Ediční teorie a metodika. Sborník autorových textů vydaný k jeho životnímu jubileu*. Praha: MÚA AV ČR 2008, s. 126–133.